

1. שו"ת חכם צבי סימן קסז

שאלת: בני חוץ לארץ העול[ים] לארץ ישראל דרך ארעי, האיך יתנהג בשלש רגלים, אם כבני ארץ ישראל או כבני חוץ לארץ?

2. משנה מסכת פסחים ד:א

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין, מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין. ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין, או ממקום שאין עושין למקום שעושין, נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם ואל ישנה אדם מפני המחלוקת.

3. תלמוד בבלי מסכת פסחים נא:

בשלמא ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין, נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם, ואל ישנה אדם מפני המחלוקת ולא ליעביד. אלא: ממקום שאין עושין למקום שעושין - אל ישנה אדם מפני המחלוקת, ונעביד? הא אמרת: נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם וחומרי מקום שיצא משם! אמר אביי: ארישא.

רבא אמר: לעולם אסיפא, והכי קאמר: אין בזו מפני שינוי המחלוקת. מאי קא אמרת: הרואה אומר מלאכה אסורה - מימר אמרי: כמה בטלני הוי בשוקא.

4. שו"ת אבקת רוכל סימן כו

שאלה: . . . למה העולים לרגל מתפללים בפרהסיא כבני חוצה לארץ ואין מוחין.

5. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צג:

א"ל רבי יוחנן לרב שמן בר אבא: הני ביעי חשילתא - שריין, ואת לא תיכול משום "ואל תטוש תורת אמך" (משלי א:ח).

6. רש"י מסכת חולין על אתר

אל תטוש תורת אמך - מנהג מקומך, שאתה מבבל ושם נוהגין בו איסורא . . .

7. תלמוד בבלי מסכת יבמות יג:

תנן התם: מגילה נקראת באחד עשר, ובשנים עשר, ובשלשה עשר, ובארבעה עשר, ובחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. אמר ליה ר"ל לר' יוחנן, איקרי כאן: לא תתגודדו (דברים יד:א), לא תעשו אגודות אגודות. א"ל, עד כאן לא שנית: מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות - עושין, מקום שנהגו שלא לעשות - אין עושין? א"ל: אמינא לך אנא איסורא, דאמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן: לקיים את ימי הפורים בזמניהם - זמנים הרבה תיקנו להם חכמים - ואת אמרת לי מנהגא?! והתם לאו איסורא הויא? . . . אמר ליה: התם, הרואה אומר מלאכה הוא דלית ליה.

8. רש"י מסכת יבמות יג:

לא תעשו אגודות אגודות - דנראה כנוהגין ב' תורות כשקורין כפרים את המגילה ביום כניסה ועיירות גדולות בי"ד ומוקפין חומה בט"ו . . . אמינא לך אנא איסורא - דאסרי להו רבנן לבני ארביסר דאי בעו למיקרא בחמיסר לא מצו, וכן בני ט"ו בי"ד, ודמיא לשתי תורות. ואת אמרת לי מנהגא - דהתם לכולי עלמא שרי, ומיהו באתרא דאחמור לא ישנה את דרכו מפני המחלוקת . . . א"ל התם - לא דמי לשתי תורות דהרואה את זה שאין עושה מלאכה אומר דאין לו מה לעשות.

9. תלמוד בבלי, מסכת ביצה דף ד:

אתמר: שני ימים טובים של גליות - רב אמר נולדה בזה מותרת בזה, ורב אסי אמר נולדה בזה אסורה בזה . . . אמר רבי זירא: כותיה דרב אסי מסתברא, דהאידינא ידעינן בקביעא דירחא וקא עבדינן תרי יומי . . . אמר אביי: כותיה דרב מסתברא, דתנן: "בראשונה היו משיאין משואות. משקלקלו הכותים, התקינו שיהו שלוחין יוצאין", ואילו בטלו כותים עבדינן חד יומא, והיכא דמטו שלוחין עבדינן חד יומא, והשתא דידיעין בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי? משום דשלחו מתם: "הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם. זמנין דגזרו המלכות גזרה ואתי לאקלקולי".

10. פסקי רי"ד לפסחים נא:

. . . שזה המנהג לא אנחנו נהגנו מעצמינו, אלא שלחו מתם שנעשה כמנהג שהיו עושין אבותינו, והם גזרו והחמירו עלינו לעשות, אם כן איסור דרבנן הוא . . .

11. רא"ש יבמות א:ט

ואסקה רבא . . . ובמגילה א"ע"פ שקורין לבני העיר בארבעה עשר ומקדימין לבני הכפרים . . . לא קרינן ביה לא תתגודדו כיון דלא עבדי הכי משום פלוגתא, אלא שהמקום גורם, ואם היה בן מקום זה הולך למקום אחר היה עושה כמותם, הלכך לא מיחזי כשתי תורות . . .

12. שו"ת אבקת הוכל סימן כו

. . . מי שבא מחוץ לארץ לארץ ישראל ודעתו לחזו' הוי בכלל בני חוץ לארץ נינהו וכן מעשים בכל יום בכל שנה ושנה עולים לשלש רגלים מחוץ לארץ לארץ ועושים יום שני של גליות כתקוניו וכמשפטיו בחוץ לארץ. ולא עוד אלא שמתקבצים מנין מבני חוץ לארץ העולי' לרגל ומתפללי' תפילה וקורין בתורה ומפטירין בנביא בברכות תחלה וסוף כמו שעושים ביום טוב שני בחוץ לארץ, ודבר זה נעשה מימי קדם בפני גדולי עולם ולא פקפק אדם בדבר זה מעולם. וזו היא שקשה בענין היאך מתפללים תפלת יום טוב בפרהסייא בארץ ישראל, והיכי לא חיישינן להאי דתנן ואל ישנה אדם מפני המחלוקת, והיה מספיק להם שיתפללו תפילת חוץ לארץ בצינעא, ועל כרחינו לומר דסבירא להו לגדולי עולם דע"כ לא תני אל ישנה אדם מפני המחלוקת אלא במלאכה ודכוותא, דאפשר למיפק מינה חורבה, אבל בתפילה אף אם יתפלל כמנהג מקום שיצא משם לא נפיק מיניה חורבה וליכא למיחש בה למידי . . .

13. שו"ת חכם צבי סימן קסז

תשובה: נלע"ד דצריכים הם להתנהג בעניני המועדים כאל מבני ארץ ישראל התושבים, ואין זה בכלל חומרי מקום שיצא משם, לא מבעיא בתפלות וברכות וקריאת ס"ת שאינן חומרות בעצם, שהרי אם בא להחמיר לברך ולהתפלל תפלת המועדים בזמן שאינו מועד עבירה היא בידו, אלא אפי' במלאכה מותרים הם, שאילו היו כל אנשי המקום שיצאו משם כאן בקביעותא, פשיטא שאסורים היו לעשות יותר מיום אחד משום בל תוסיף . . . ולא אמרו נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם אלא בחומרא שרשאין בני המקום שיצא זה משם לנהוג חומרתם במקום הנוהגין קולא אף אם יקבעו דירתם במקום הלז, אבל בדבר שאילו באו בני מקום החומרא למקום הקולא וקבעו דירתם בו היו אסורין לנהוג חומרתם, בזה לא אמרו. ואף דשלחי מתם הזהירו במנהג אבותיכם דילמא גזרו שמדא ואתי לאקלקולי, הך קלקלה גופה לא שייכא אלא כשהם במקומם בחוץ לארץ, אבל בהיותם בארץ ישראל לא שייכא, וכיון שבארץ ישראל איסור הוא להוסיף יום א' על המצוה, ואין ביד אנשי ארץ ישראל להוסיף יום א' יותר מהכתוב בתורה ולהחמיר, אף הבאים מחוץ לארץ אסורים הם לנהוג שני י"ט של גליות כל זמן שהם בארץ ישראל, אפי' דרך ארעי, כיון שהמקום גורם ואין זה בכלל חומרי מקום שיצא משם, והנלע"ד כתבתי.

14. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נא: - נב.

אמר ליה רב ספרא לרבי אבא: כגון אנן דידעינן בקביעא דירחא, ביישוב לא עבידנא מפני שינוי המחלוקת. במדבר מאי? - אמר ליה, הכי אמר רב אמאי: ביישוב - אסור, במדבר - מותר.

15. חידושי חתם סופר למסכת פסחים נא: ד"ה אמר

והילך לשון הראב"ן במסכת פסחים ובספרו דף עג
א"ל רב ספרא לרבי אבא: אנא דידענא בקביעא דירחא, ובני מקומי עושין שני ימים, כי קאזילנא לארץ ישראל, דלית להו אלא חד יומא, ביישוב לא עבידנא משום חומר מקום שאני משם. במדבר של ארץ ישראל מי עבידנא ביום שהוא חול? מי אמור רבנן בכי האי גוונא במדבר נותני' עליו חומרי המקום שיצא משם אי לא? וא"ל הכי אמר רבי אמאי ביישוב אסור במדבר מותר. מדבעא מיניה מדבר של ארץ ישראל, מכלל בכל מקומות ארצו אסור! שמע מינה דדבר שנוהגין בו איסור במדינת בבל בכל פרוותא אסור לשנות, והיינו דאמרי' בבל וכל פרוותא נהוג כרב, נהרדעא וכל פרוותא נהוג כשמואל עכ"ל ראב"ן
ודבריו נראים תמוהים ואני אפרשם בעזה"י.
הנה מסוף דבריו ניכר שהיה ראוי לומר דמנהג דשני ימים טובים היינו בעיר מושב משום מנהג אבותיו, אבל השבות ביו"ט במדבר וכדומה שלא במקום יישוב, אשר מעולם לא היה מנהג אבות, אפשר שיהיה מותר ביו"ט שני, כי הך מנהג דשני ימים טובים עיקרו אמקומות ולא אקרקפתא דגברא . . . וקמ"ל ראב"ן דבבל וכל פרוותא עושין ב' ימים אפי' מדבר שבבל, ומעתה תחלת דבריו דהוה פשיטא לרב ספרא כשהוא מתאכסן בארץ ישראל במקום יישוב צריך לנהוג חומרת מקום יישוב של בבל, אך כשהוא במדבר שבארץ ישראל אם [צ"ל אין] נותנים עליו חומרת מדבר בבל, דבבבל גופיה אינו אלא משום לא פלוג, ובארץ ישראל הוה כמו גזירה לגזירה . . . , ומסיק במדבר ארץ ישראל מותר דהוה גזירה לגזירה, ולפ"ז לא גרס ראב"ן "ביישוב לא עבידנא מפני מחלקת".
ועיין חכם צבי סימן קסז דחוכך להחמיר לבן חוץ לארץ שבארץ ישראל אם ינהוג יום טוב שני הוה ליה בל תוסיף, ומראב"ן מוכח דליתיה. ואפשר להשמר מזה, יצא למדבר ויעשה קצת מלאכה כדי שלא יהיה כמוסיף.

16. ספר ראב"ן פסחים סימן תלה

א"ל רב חסדא לרבי אבא: אנא דידענא בקביעא דירחא, ובני מקומי עושין ב' ימים, כי קאזלינן לארץ ישראל, דלית להו אלא חד יומא, ביישוב לא עבידנא משום חומר מקום שאני שם. במדבר של ארץ ישראל מי עבידנא ביום שהוא חול? מי אמור רבנן בכי האי גוונא במדבר ותיני' עליו חומרי המקום שיצא משם אי לא? וא"ל הכי אמר רבי אמאי ביישוב אסור במדבר מותר. מדבעא מיניה מדבר של ארץ ישראל, מכלל בכל מקומות ארצו אסור! שמע מינה דדבר שנוהגין בו איסור במדינת בבל בכל פרוותא אסור לשנות, והיינו דאמרי' "בבל וכל פרוותא נהוג כרב, נהרדעא וכל פרוותא נהוג כשמואל".

17. ר"ח פסחים נא:-נב.

אמר ליה רב ספרא לרב אבא כגון אנא דידענא ובני מקומי עושין שני ימים כי בעינא למיסק לארץ ישראל דלא עבדי אלא יום אחד ביישוב לא עבידנא במדבר ארץ ישראל מהו לעשות ביום שהוא ברור לי שהוא חול מי אמור רבנן בכי האי גוונא במדבר ארץ ישראל נותני' עליו חומרי מקום שיצא משם או לא אמר ליה הכי אמר רבי אמאי ביישוב אסור במדבר מותר

18. שולחן ערוך הרב אורח חיים תצו:יא עם הערות

¹⁸ בני חוץ לארץ שבאו לארץ ישראל אף על פי שדעתן לחזור אין עושין אלא יום אחד כבני ארץ ישראל ¹⁹ ויש חולקין

1. Responsa Chakham Zevi #167

You asked: If inhabitants of lands other than Israel visit Israel, how should they practice on the Three Festivals, like inhabitants of Israel or like inhabitants of lands other than Israel?

2. Mishnah Pesachim 4:1

In a place where the practice is to do labor on the eve of Passover until noon, they do so. In a place where the practice is not to, they do not. One who goes from a place where they do to a place where they don't, or from a place where they don't to a place where they do, has placed upon him the stringencies of the place he departed and the place he arrived, and a person should not practice differently lest there be controversy.

3. BT Pesachim 51b

This works well - One who goes from a place where they do to a place where they don't, has placed upon him the stringencies of the place he arrived, and a person should not practice differently lest there be controversy, and should not do. But from a place where they don't to a place where they do, and a person would not practice differently lest there be controversy, and do? But you said we place upon him the stringencies of the place he departed?!

Abbayei said: It refers to the first case (only).

Rava said: Actually to the second case, and it means to say that here there is no issue of practicing differently lest there be controversy. You said that an observer would conclude that labor was prohibited - he would actually just say "How many idlers there are in the marketplace!"

4. Responsa Avkat Rocheil (Rav Yosef Caro)

Question: Why do those who go up to Israel for the Festivals pray publicly like inhabitants of other lands without any objection?

5. BT Chullin 93b

R. Yochanan said to R. Shm bar Abba: Those mashed testicles are permissible, but you may not eat them, for it is written: "Do not abandon your mother's rules".

6. Rashi to 5

"Do not abandon your mother's rules" - the practice of your place, for you are from Bavel and their practice treats it as forbidden

7. BT Yevamot 13b

We learned in a Mishnah elsewhere: The megillah is read on the eleventh, twelfth, thirteenth, fourteenth, and fifteenth, not before or after.

Resh Lakish said to R. Yochanan: Is this not considered a violation of "lo titgodedu", do not split into factions?

He replied: Have you not learned "In a place where the practice is to do labor on the eve of Passover until noon, they do so. In a place where the practice is not to, they do not."?

He replied: I spoke to you about prohibitions, and you are speaking to me of custom!

Is that case really not one of prohibition?

He replied: There, an observer would say "he has no work".

8. Rashi to 7

Do not split into factions - because it appears as if they are practicing two different Torot when the villages read the megillah on market days and large cities on the fourteenth and walled cities on the fifteenth.

I spoke to you about prohibitions - for the Rabbis forbade "people of the fourteenth", for if they desire to read on the fifteenth they cannot, and similarly the "people of the fifteenth" on the fourteenth, and it seems like two Torot.

9. BT Beitzah 4b

A formal Amoraic statement: The two festival days of exile - Rav says (an egg) born on the first day is permitted on the second, and R. Asi says (an egg) born on the first day is forbidden on the second,

R. Zeira said: R. Asi's position is reasonable, as we now know how the calendar will be set but nonetheless practice two days.

Abbayei said: Rav's position is reasonable, for we learned in a mishnah: "Originally they set signal fires. When the Cuthim interfered with this system, they established a system of messengers", so if the Cuthim would disappear we would practice one day, and in places the messengers reached in time they keep one day. So why do we, who know how the calendar will be established, practice two days? Because a message came from there: Carefully preserve your ancestor's practice. Perhaps the government will persecute you and corruption will occur.

10. Piskei R. Isaiah diTrani Pesachim 51b

For this practice we did not establish on our own, but rather a message came from there that we should carefully preserve the practice of our ancestors, and they decreed and were stringent upon us to do this, so it is a rabbinic decree

11. Rabbeinu Asher Yevamot 1:9

And Rava concludes that regarding the megillah, even though it is read for citydwellers on the fourteenth and earlier for villagers, "lo titgodedu" does not apply because these practices do not stem from disagreement, but rather the location generates the practice, and if an inhabitant of one place would go to another he would behave as they do. Thus it does not seem like two Torot.

12. Responsa Avkat Rocheil op cit

One who came from Outside to the Land and intends to return is grouped with the Outsiders, and it is an everyday occurrence every year that people from Outside go up for the Three Festivals from Outside to the Land and do the holiday of exile with all technicalities just as they do Outside.

Not only that, they gather groups and pray and read Torah and Haftarah with the preceding and following blessings as they would Outside. This has been done since the earliest days in front of world-class Rabbis and no one has ever objected.

As for why they pray publicly in apparent disregard of the Mishnaic dictum "a person should not practice differently lest there be controversy". when it would have been sufficient for them to pray privately, we seem compelled to conclude that those great rabbis held that this Mishnah applies only to labor and similar issues, which could have grave consequences, but prayer, even if all were to pray in accordance with the practice of their place of origin, there would be no grave consequences and nothing to be concerned about.

13. Responsa Chakham Zevi op cit

In my humble opinion they must behave as residents of the Land with regard to the festivals, and this is not a case in which we impose the "stringencies of the place he departed", with regard to both prayers and labor. That rule only applies where the inhabitants of the place of arrival could permissibly observe his practice, but it would be Biblically forbidden for residents of Israel to observe an extra festival day.

Even though they sent a message "carefully preserve your ancestors' practice lest the government persecute you and corruption occur", in this case the potential corruption is only relevant while they remain Outside.

14. BT Pesachim 51b-52a

R. Safra said to R. Abba: People like us, who know how the calendar is established, in settled areas I don't, lest there be controversy. In the wilderness may I? He said: This is what R. Ami said: In settled areas forbidden, in the wilderness permitted?

15. Novellae of Chatam Sofer (R. Moses Sofer) to Pesachim 51b

See the language of Raavan to Tractate Pesachim:

"R. Safra said to R. Abba: I, who knows how the calendar is established, but the people of my place keep two days, when I go to Israel, where they have but one day, I do not in settled areas because of the stringencies of the place which I came from. In the wilderness of Israel may I on a day which is not sacred? Did the rabbis say in this type of case that we place upon him the stringencies of the place he departed or not . . ."

From the ends of his words it is evident that the practice of two days is in an urban setting because of ancestral practice, But if one spends the Festival in an area which has always been uninhabited, and thus has no ancestral practice, it's possible one would be permitted to do the kinds of labor forbidden on festivals, for the decree applies essentially to the places and not the people . . . And Raavan teaches us that actually one must keep the second day even in wildernesses outside Israel. Now, in the beginning of his words R. Safra finds it obvious that when visiting settled areas in Israel he must keep two days. But as this is true of Outside wildernesses only because of the principle that we try to avoid fine legal distinctions when legislating, extending this rule to the wildernesses of Israel would be like making a decree about another decree (which is illegitimate halakhically) . . . He concludes that in the deserts of Israel it is permissible because it would be a decree about a decree, and so Raavan's text excludes the words "in settled areas I will not lest there be controversy". See Responsa Chakham Zevi who tends to be stringent and forbid an Outsider from keeping the second day in Israel lest he violate "don't add:", but the Raavan proves conclusively that this is incorrect.

Nonetheless, one can avoid the issue by going out into the wilderness and performing some slight forbidden labor.

16. Raavan Pesachim 435

R. Chisda said to R. Abba: I, who knows how the calendar is established, but the people of my place keep two days, when I go to Israel, where they have but one day, I do not in settled areas because of the stringencies of the place where I am. In the wilderness of Israel may I on a day which is not sacred? Did the rabbis say in this type of case that we place upon him the stringencies of the place he departed or not . . ."

17. Rabbeinu Chananel; to Pesachim 51b-52a

R. Chisda said to R. Abba: I know when the months are fixed, but the people of my location make two days. When I travel to the Land of Israel, where they have only one day, in the settled area I don't do it because of the stringency of the place where I am. In the wilderness of the Land of Israel, do I do it on a day which is not sacred? Did the Rabbis say in such a case in the wilderness that "we place upon him the stringencies of the place he left from" or not?

He replied: So said R. Ami: "In the settled area forbidden, in the desert permissible".

Since he asked him about the wilderness in the Land of Israel, we can deduce that in his land it was forbidden in all places!

We learn from this that any matter regarding which the practice of Bavel is to forbid, in all its suburbs one may not behave differently, as we said "in Bavel and its suburbs the practice was like Rav, in Neharda and its suburbs the practice was like Shmuel".

18. The Code of Jewish Law of Rabbi Schneur Zalman of Liady, Orach Chayyim 496:11, with footnotes.

¹⁸ People from outside the Land of Israel who come to the Land of Israel, even though they intend to return, they only make one day like the residents of the Land of Israel. ¹⁹ Some authorities disagree (with this ruling).

18

19 Raavan